

Ministry of Education and Sciences of Ukraine
Kharkiv State Academy of Design and Arts
(Kharkiv Art - Industrial Institute)

ISSN 1818-9172

**PEDAGOGICS, PSYCHOLOGY,
MEDICAL-BIOLOGICAL PROBLEMS
OF PHYSICAL TRAINING AND SPORTS**

The scientific monography is edited by professor S. Yermakov

№11

KHARKIV 2007

Міністерство освіти і науки України
Харківська державна академія дизайну і мистецтв
(Харківський художньо-промисловий інститут)

**ПЕДАГОГІКА, ПСИХОЛОГІЯ ТА
МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ**

Наукова монографія за редакцією проф. С. Єрмакова

№11

ХАРКІВ 2007

ЗМІСТ

I РАЗДЕЛ. ДИДАКТИКА СПОРТА. АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СПОРТА ВЫСШИХ ДОСТИЖЕНИЙ И ОЗДОРОВИТЕЛЬНОЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ. ГУМАНИЗМ В ИНВАЛИДНОМ СПОРТЕ	3
Балакирева Е.А., Якушонок Н.В., Еремка Е.В. Особенности использования массажа и гидропроцедур в комплексе восстановительных мероприятий у спортсменов и велосипедистов	3
Басенко Е.В., Ашанин В.С., Градусов В.А. Креативность и спортивный результат в автоспорте (картинг)	5
Безкоровайний Д.О. Вікові зміни статичної витривалості згиначів та розгиначів передпліччя і кистей у школярів 8-14 років, що займаються армспортом	7
Бринзак С. Оцінка психологічної сумісності в спортивних командах на основі аналізу різних типів діадних стосунків	11
Вареник О.Н. Особенности организации детского спорта в разных странах мира	14
Вертель А.В. Особенности управления соревновательной деятельностью в спортивных играх	16
Вихляев Ю.М. Лідер-тренажер для сліпих і глухих плавців	18
Вицько А.Н., Козина Ж.Л., Воробьева В.А., Яренчук И.В., Белохвостова Т.А. Взаимосвязь точности бросков с психофизиологическими показателями баскетболистов студенческих команд	21
Голец А. В. Ценностно-смысловые ориентации квалифицированных спортсменов процессе многолетней подготовки (на примере спортивных игр)	25
Гончаренко Є. В., Когут І.О. Морально-етичні аспекти в спорті інвалідів	28
Гончарова Н.Н., Потребенко Е.В. Контроль физического состояния детей школьного возраста с использованием автоматизированных систем	30
Деминская Л.А. Оздоровительная физическая культура в процессе сохранения и восстановления здоровья современного человека	33
Деминский А.Ц. Психологическая подготовка спортсмена	36
✓ Дутчак М.В. Генезис та сутність спорту для всіх: теоретико-методологічний аналіз	38
Каледін М.В., Крапівіна Г.О. Запровадження положень теорій управління і прийняття рішень у регі- ональні рішення з розвитку туристсько-рекреаційних територій	45
Картузова А.А. Профессиональная деформация личности тренера как научный феномен	49
Костевич Д. А. Непрерывность спортивной тренировки и парадокс длительных перерывов	53
Люгайло С. С. Методы экспресс-тестирования функциональных состояний спортсменов высокого класса в системе годичной подготовки	57
Максименко І.Г. Дослідження особливостей енерговитрат гравців, які спеціалізуються з різних видів спортивних ігор	61
Мельникова Е.А., Красножен С.В., Темкина О.Е. Реабилитация спортсменов: немедикаментозные методы	64
Осіпцов А.В., Пристинська Т.М., Макущенко І.В., Караїмчук І.В. Фізична культура професійно-прикладної спрямованості як невід'ємна складова загальної культури особистості сучасного фахівця	67
Павлов А.С. О плутовстве в современной науке	69
Перепелица П.Е., Бойко А.Г. Совершенствование тренировочного процесса, направленного на сокращение затрат времени на переключение действий игроков из «режима атаки» в «режим обороны»	72
Пинчук В.В., Приходько И.И., Левадия С.А. Организация работы по подготовке спортивных резервов в училищах физической культуры	74
Полякова А.В. Відбір перспективних спортсменів 11-13 років в настільному тенісі	77
Путятина Г.Н., Пугачева Н.В. Характеристика анализа документов, как метода маркетингового исследования в сфере физической культуры и спорта	79
Резник М.Е., Абакумова А.В. Влияние гормонов щитовидной железы на работоспособность и силовые характеристики скелетной мускулатуры	82
Каха Харитонашвили, Алеко Чахунашвили, Николоз Будзишвили Техническая и тактическая подготовка дзюдоистов	85
Чирва Г.И., Котов В.Г., Пинчук Н.И. Влияние сезонных экологических акклиматизаций на личные достижения спринтеров-легкоатлетов	87
Яренчук И.В., Белохвостова Т.А., Вицько А.Н. Личность и спорт	90

ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА СПОРТСМЕНА

Деминский А.Ц.

Донецкий государственный институт здоровья,
физического воспитания и спорта

Аннотация. Психологическая подготовка спортсмена занимает одно из ведущих мест в тренировочном процессе. От уровня психологической подготовки зависит умение спортсмена в полной мере реализовать свои способности на соревнованиях, тактика его поведения, общения и возможности адаптироваться к психологическим и физическим нагрузкам. Ключевые слова: личность, психика, подготовка, методы, реакция, умения, тренировка.

Анотація. Демінський О.Ц. Психологічна підготовка спортсмена. Психологічна підготовка спортсмена займає одне з провідних місць в тренувальному процесі. Від рівня психологічної підготовки залежить вміння спортсмена повною мірою реалізувати свої здібності на змаганнях, тактика його поведінки, спілкування і можливості адаптуватися до психологічних і фізичних навантажень.

Ключові слова: особа, психіка, підготовка, методи, реакція, вміння, тренування.

Annotation. Deminskiy O.T. Psychological preparation of sportsman. Psychological preparation of sportsman occupies one of leading places in a training process. On the level of psychological preparation ability of sportsman relies to a full degree to realize the capabilities on competitions, tactic of his conduct, intercourses and power to adapt oneself to the psychological and physical loading. Keywords: personality, psyche, preparation, methods, reaction, abilities, training.

Введение.

Спортивная деятельность представляет собой единство трех ее составляющих:

- физиологических процессов в организме спортсмена, обеспечивающих необходимую интенсивность и слаженность мышечной работы;
- сознания и психологических черт личности спортсмена, управляющих этой деятельностью;
- социальных факторов (поскольку спорт есть общественно значимая деятельность, в которой отражены интересы не только определенных спортсменов, но и общества в целом) [7].

Успешная спортивная деятельность определяется всесторонним развитием спортсмена, которое охватывали бы все три ее составляющих. Однако, наибольшее значение в тренировочной деятельности уделяется именно физиологическим и психологическим процессам.

Остановимся на вопросах психологической подготовки спортсмена, от уровня которой зависят многие факторы, и, прежде всего, умение спортсмена в полной мере реализовать весь свой потенциал, все наработанные в процессе тренировок, умения, тактические навыки и спортивное мастерство.

Работа выполнена в соответствии с практическими задачами подготовки спортсменов.

Цель исследований: рассмотреть средства и методы психологической подготовки спортсмена, их содержание и особенности в зависимости от ситуации и цели применения.

Результаты исследований.

В повседневном тренировочном процессе психологическая подготовка как бы включена в другие виды подготовки (физическая, техническая, тактическая) и практически не имеет своего места и времени, хотя имеет свои цели и задачи [7].

Психологической подготовкой спортсмена называется процесс развития, стимуляции его потенциальных психических возможностей для конкретной соревновательной ситуации. Разделяют следующие средства и методы психологической подготовки спортсмена [7]:

- мобилизующие;
- корригирующие;
- релаксирующие.

Мобилизующие средства и методы психологической подготовки направлены на формирование установки на активную интеллектуальную и моторную деятельность спортсмена. Сюда относятся:

- вербальные средства (самоприказы, убеждения);
- психорегулирующие упражнения (психорегулирующая тренировка, упражнения на концентрацию);
- физиологические воздействия (возбуждающий вариант акупунктуры, массаж).

Корректирующие средства – это различные варианты сублимации, представление спортсмена о собственных технико-тактических действиях.

Релаксирующие средства позволяют снижать уровень возбуждения спортсмена и облегчить процесс психологического и физического восстановления после насыщенных тренировок и соревнований.

По содержанию психологические средства и методы делятся на:

- суггестивные;
- ментальные;
- социально-игровые средства.

По сфере воздействия на:

- средства, направленные на коррекцию психомоторной сферы;
- средства воздействия на интеллектуальную сферу;
- средства воздействия на эмоциональную сферу;
- средства воздействия на волевую сферу;
- средства воздействия на нравственную сферу.

По адресату:

- средства, направленные на психологическую подготовку тренера;
- средства управления непосредственно спортсменом или командой.

По времени применения:

- превентивные;
- предсоревновательные;
- соревновательные;
- постсоревновательные.

По характеру применения:

- саморегуляция (воздействие спортсмена на свое психологическое состояние);
- гетерорегуляция (воздействия на спортсмена - тренера, психолога, врача, массажиста и т.д.).

По характеру применения средств психологи-

ческой подготовки, ведущее значение имеют приемы произвольной саморегуляции. Данные приемы представляют собой убеждение, двигательные и дыхательные упражнения, использование механизмов представления и воображения (например, идеомоторная и ментальная тренировки).

Одним из важнейших разделов психологической подготовки спортсменов является совершенствование ориентации в пространстве, кинестетических и визуальных восприятий различных параметров двигательных функций и внешней среды [2].

Данному совершенствованию способствует применение мысленной тренировки. Визуальные и кинестетические мысленные повторения реальных движений позволяют спортсмену лучше усвоить рациональные технико-тактические варианты их выполнения, добиться экономного расхода энергии, оптимального режима работы мышечного аппарата. При этом работа, направленная на акцентированное восприятие выполнения условных компонентов движения, в конечном счете, приводит к тому, что спортсмен из всего многообразия зрительной и кинестетической информации дифференцированно отбирает и использует ту, которая имеет наибольшее значение для успешного выполнения тех или иных двигательных действий [3].

Мысленная тренировка способствует формированию у спортсмена умения быстро отбирать из всего потока поступающей информации наиболее значимые и верные признаки рациональных двигательных действий.

В процессе спортивной деятельности спортсмены очень часто встречаются с необходимостью реагировать на слуховые, зрительные, тактильные, проприоцептивные или смешанные раздражения. Ответом на данные раздражения могут быть [2, 4]:

- собственно реакции на возникающий из внешней среды сигнал;
- реакции предвосхищения - реакция в определенных временных, пространственных или пространственно-временных соотношениях между раздражением и ответным действием.

Собственно реакции и реакции предвосхищения требуют своего развития и совершенствования для успешной тактики соревновательной деятельности. Для подобного развития используются следующие методы [2, 4]:

- освоение каждого вида реакции, самостоятельно без объединения с другими;
- совершенствование пространственных и временных предвосхищений;
- последовательное наращивание качественных и количественных требований и упражнений.

При совершенствовании способностей к реагированию последовательно должны решаться следующие задачи:

- сокращение времени моторного компонента приема;
- уменьшение времени скрытого периода действий;
- совершенствование умения предвосхищать

временные и пространственные взаимодействия.

В процессе развития способности к реагированию необходимо стремиться к таким качествам, как чувство противника и партнера, чувство дистанции, времени, момента и др.

Предвосхищать дистанционные взаимодействия с партнерами и противником, переключаться от одних действий к другим, выбирать момент для начала действий — наиболее распространенные специализированные умения спортсмена.

Успешное развитие специализированных умений и качеств требует развития следующих способностей [1, 2, 3]:

- дифференцировать пространственно-временные компоненты соревновательных ситуаций;
- выбирать моменты начала движений в целях успешного противодействия противнику или взаимодействия с партнером по команде;
- адекватно определять направления, амплитуду, скоростные характеристики, глубину и ритм действий своих, противника и партнеров.

Все это осуществляется в процессе отработки обусловленных действий, действий с выбором и переключением; в упражнениях, ставящих задачи варьирования быстротой, ритмом, амплитудой действий, временными параметрами взаимодействия с противником (партнером).

В тренировочном процессе используются также воздействия стрессового характера, соответствующие сложным и неожиданным ситуациям, создающих в условиях соревнований. В психологической подготовке спортсменов в тренировочных условиях применяются следующие воздействия стрессового характера [4, 5, 8]:

- сбивающие факторы;
- факторы затруднения деятельности анализаторов;
- факторы лимита и дефицита пространства и времени действий;
- ограничения или искажения информации;
- выполнения действий на фоне утомления.

На выбор конкретных средств и методов психологической подготовки существенное влияние оказывают факторы времени, места соревнования, социально-психологического климата в команде, индивидуальных особенностей спортсмена.

В процессе психологической подготовки должное внимание также следует уделять такому вопросу, как стратегия поведения спортсмена. Стратегия поведения спортсмена в процессе соревнований неодинакова в связи с неоднородностью этого процесса и может изменяться в зависимости от личностных особенностей и периода соревнований [2, 4].

Такое различие в стратегии поведения основано на неоднозначности психофизиологических свойств личности. Психика не может быть обособлена от практической деятельности, для регуляции которой она служит. Анализ психофизиологических характеристик спортсменов позволяет говорить о

рискованной и осторожной стратегии поведения [6, 8].

Так, для рискованной стратегии характерно:

- наличие ошибок в представлении своих действий;
- быстрое включение в скоростной режим деятельности (тенденция перерабатывать информацию быстро, но с ошибками; стереотипность мышления).

Для игроков с осторожной стратегией характерно:

- результативность действий за счет лучшего прогнозирования ситуаций (высокий уровень представления своих действий с акцентом на надежность);
- тенденция перерабатывать информацию с некоторым запаздыванием, но без ошибок;
- высокий уровень распределения и переключения внимания.

Психологическая подготовка к конкретному соревнованию носит более самостоятельный характер. Данная подготовка распределяется по времени таким образом, что обозначается начало и конец специальных воздействий на психику спортсмена до соревнований, во время соревнований и после них.

Выводы.

В процессе психологической подготовки важно своевременно определить слабые звенья в подготовленности спортсменов, их ошибки. А также, важно найти эффективные приемы и средства преодоления возникших затруднений и допущенных ошибок. Психологическая подготовленность спортсменов обеспечивает эффективную реализацию их технических, тактических и функциональных возможностей, достижение более высокой работоспособности в тренировке и повышении результатов на соревнованиях.

Дальнейшие исследования предполагается провести в направлении изучения других проблем психологической подготовки спортсменов.

Литература

1. Айрапетьянц Л.Р. Педагогические основы планирования и контроля соревновательной и тренировочной деятельности в спортивных играх: Автореф. дисс. ... д-ра пед. наук. – М., 1992. – 40 с.
2. Бріскін Ю.А. Готовність спортсмена до прийняття оптимального рішення в ситуації спортивного двобою: Посібник. – Л., 1997. – 204 с.
3. Вєрєвка О. Психолого-педагогічні умови індивідуальної підготовки спортсменів високої кваліфікації // Олімпійський спорт і спорт для всіх: тези доповідей. – К., 2005. – С. 112.
4. Ильин Е.П. Психология воли. – СПб, 2000. – 288с.
5. Колосов А.Б. Аналіз когнітивних чинників підвищення стрес-стійкості у спорті // Спортивний вісник придніпров'я. – 2004. – № 6. – С. 50-52.
6. Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності. – К., Ельга, 2004. – 338 с.
7. Родионов А.В. Психолого-педагогические методы повышения эффективности решения оперативных задач в спорте: Автореф. дисс. ... док.пед.наук. – М., 1990.
8. Собчик Л.Н. Психология индивидуальности: Теория и практика психодиагностики.- СПб: Речь, 2003. – 624 с.

Поступила в редакцию 05.11.2007г.

ГЕНЕЗИС ТА СУТНІСТЬ СПОРТУ ДЛЯ ВСІХ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Дутчак М.В.

Національний університет
фізичного виховання і спорту України

Анотація. Охарактеризовано особливості виникнення спорту для всіх та обґрунтовано сучасне поняття „спорт для всіх”. Ідея спорту для всіх інтенсивно реалізується з другої половини 1960-х років в Європі, а згодом у багатьох провідних країнах світу як реакція суспільства на необхідність пошуку ефективних концепцій зміцнення здоров'я людей та профілактики хронічних захворювань в умовах зростаючої гіподинамії та підвищення рівня життя населення. Спорт для всіх – це самостійне соціального явище, що полягає у регулярному використанні різними групами населення під час дозвілля доступних видів організованої рухової активності середньої інтенсивності та належного обсягу у формальних та/або неформальних групах, самостійно з метою відновлення працездатності, збереження здоров'я та покращення якості життя людини

Ключові слова: спорт для всіх, рухова активність, здоров'я, дозвілля, соціальне явище, здоровий спосіб життя.

Аннотация. Дутчак М.В. Генезис и сущность спорта для всех: теоретико-методологический анализ. Содержит характеристику особенностей возникновения спорта для всех и обоснование современного понятия «спорт для всех». Идея спорта для всех интенсивно реализуется со второй половины 1960-х годов в Европе, а потом во многих ведущих странах мира как реакция общества на необходимость поиска эффективных концепций укрепления здоровья людей и профилактики хронических заболеваний в условиях возрастания гиподинамии и повышения уровня жизни населения. Спорт для всех – это самостоятельное социальное явление, что заключается в регулярном использовании разными группами населения во время досуга доступных видов организованной двигательной активности средней интенсивности и должного объема в формальных и/или неформальных группах, самостоятельно с целью восстановления трудоспособности, сохранения здоровья и повышения качества жизни человека

Ключевые слова: спорт для всех, двигательная активность, здоровье, досуг, социальное явление, здоровый образ жизни. Annotation. Dutchak M. Genesis and essence of Sports for All: the theoretical and methodological analysis. The article characterizes the features of Sports for All beginnings and substantiates the modern concept of "Sports for All". The idea of Sports for All is intensively developed since second half 1960th years in Europe, and then in many leading countries of the world as a reaction of a society to the challenge of finding effective concepts to strengthen peoples' health and prevent maintenance of chronic diseases in the conditions of sedentary life prevalence and increasing life standards of the population. Sports for All are an independent social phenomenon that consists in regular practice by different groups of people during leisure time of accessible kinds of the organized moderate-intensity physical activity and appropriate physical activity in formal and/or informal groups, or alone for the purpose of work capacity restoration, health promotion and quality of life improvement.

Keywords: Sports for All, physical activity, health, leisure, social phenomenon, a healthy way of life.

Вступ.

Підвищення рівня рухової активності населення у комплексі з іншими факторами здорового способу життя видається ефективним напрямом подолання демографічної кризи в Україні. Намагання вирішити зазначену проблему на теоретико-методологічних засадах так званого „масового спорту” чи „оздоровчої фізичної культури” не приводять до суттєвих соціальних результатів.

Аналіз світового досвіду та результатів низки наукових досліджень [3, 7, 14, 47, 53, 56, 60] переконали, що ефективним напрямом підвищення рівня рухової активності різних груп населення в Україні є формування системи спорту для всіх. З метою забезпечення наукового обґрунтування такої системи доцільно визначити основні її категорії та особливості виникнення спорту для всіх.

Робота виконана відповідно до теми 1.3.1. „Управлінські та педагогічні засади гуманізації масового спорту в Україні” Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2006-2010 роки (№ державної реєстрації 0107U000496).

Формулювання цілей роботи.

Мета дослідження – вивчення генезису спорту для всіх та визначення сучасного поняття „спорт для всіх” з подальшим обґрунтуванням теоретико-методичних основ формування системи спорту для всіх в Україні.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи склали теорія пізнання, логіка та системний підхід. В якості методу проведеного теоретичного дослідження використано аналіз літературних джерел та офіційних документів.

Результати дослідження та їх обговорення.

Спорт для всіх став закономірним результатом пошуку ефективних шляхів забезпечення доступності для широких верств населення організованої рухової активності заради зміцнення здоров'я людини.

У наукових дослідженнях останнього десятиріччя [2, 16, 33, 34, 45, 47, 52, 56, 60] обґрунтовано доведено, що формування сучасної системи спорту для всіх розпочалося в Європі у 1960-х роках і детерміновано такими чинниками:

- зростанням негативного впливу на здоров'я людини гіподинамії, яка зумовлена впровадженням автоматизованого виробництва, збільшенням частки розумової праці у структурі трудової діяльності, а також через підвищення комфортності транспортних засобів, побутової техніки, комунальних послуг;

- подоланням основних причин інфекційних захворювань населення та необхідністю впровадження ефективних механізмів профілактики хронічних захворювань, що стали основною причиною смертності людей;

- низьким рівнем охоплення організованою руховою активністю європейців: спортом до зазначеного періоду здебільшого займалися лише юнаки та молоді чоловіки, а жінки, інваліди, пенсіонери, соціально незахищені громадяни (емігранти, безробітні та інші категорії населення) були позбавлені такої можливості, що суперечило загальним процесам розвитку цивілізації та не відповідало основним положенням Загальної декларації прав людини, прийнятої Генеральною асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року;

- потребою зниження порогу „великого спорту” для залучення до спортивної діяльності нових учасників та впровадження плюралізму в тодішній спортивний рух;

- виникненням нових видів зброї масового знищення, як наслідок – зменшується роль домінуючого

до того часу військового спрямування організованої рухової активності;

- стрімким розвитком економіки в багатьох країнах Європи після другої світової війни, який дозволяв значно збільшити обсяги інвестицій у покращання якості життя співгромадян.

Водночас цікавою є думка про те, що ідея спорту для всіх належить засновнику сучасного олімпійського руху П'єру де Кубертену, який у 1900 році оголосив: „... спорт не є предметом розкоші та активності не багатьох, не проста форма м'язової компенсації за інтелектуальну працю. Для кожного чоловіка, жінки чи дитини він надає можливість для самоствердження незалежно від професії чи положення в житті.” [54].

Дослідник історії розвитку спорту О.Б. Суніх [37], посилаючись на публікацію в журналі „Руський спорт” від 31 січня 1910 року під назвою „Спорт для всіх!”, вказував, що на межі XIX і XX століть російська інтелігенція ставила питання про необхідність з боку суспільства і держави втілення лозунгу „Спорт для всіх, спорт для народу!”.

Ми дотримуємося точки зору Л.П. Матвєєва [21], А.А. Ісаєва [14], G. Walker [59], J. Palm [52], J. Parry [54] та інших, що спорт для всіх у другій половині XX століття став у західній Європі закономірним етапом розвитку спортивної практики відповідно до суспільних потреб на засадах демократизації та плюралізму.

В Радянському Союзі вважали, що нема потреби створювати умови для розвитку спортивного руху під лозунгом „Спорт для всіх”, оскільки право на активний відпочинок і заняття спортом гарантовано самим соціалістичним суспільним устроєм [10]. На думку К.Жарова та Л.Жарової [12], буржуазні ідеологи, залучаючи все більшу кількість людей до спорту для всіх, отримують прекрасну можливість відволікти широкі верстви населення від класової боротьби і в той самий час дати їм заряд бадьорості і сил для високоінтенсивної праці та захисту несправедливих мілітаристських захватницьких інтересів правлячих кіл.

Колишній директор Департаменту розвитку спорту Ради Європи G. Walker [59] зазначав, що до кінця 1980-х років спортивна політика країн соціалістичної орієнтації була пов'язана, за невеликим винятком, виключно з „показовим” спортом та з досягненням успіху у спорті вищих досягнень, чемпіонатах світу та Олімпійських іграх. Масові змагання, такі, як спартакіади, де існували елементи деякої примусовості та демонстрації досягнень „режиму”, були повною протилежністю спорту для всіх.

Протягом цілого історичного періоду, який розпочався після Другої світової війни водночас з форсованим виходом радянських спортсменів на міжнародну арену, і аж до останнього часу фактично існував на пострадянському просторі явний крен у бік спорту вищих досягнень з ущемленням розвитку масового спорту (одностороння концентрація матеріальних ресурсів, фінансів і кращих кадрів у сфері підготовки вузького кола спортсменів збірних команд країни, організаційне зневажання проблем масового спортив-

ного руху, слабка постановка науково-методичної роботи з його проблем, тощо) [8, 22, с. 48-49].

У Радянському Союзі робота з розвитку масового спорту та оздоровчого використання різних форм та засобів рухової активності у структурі здорового способу життя носила здебільшого формальний характер, була практично відірваною від реальних завдань зміцнення здоров'я населення, профілактики захворювань, повноцінної реабілітації людей після перенесених захворювань [33].

Одночасно за майже півстолітню історію спорт для всіх отримав розповсюдження на світовому рівні, підтримку авторитетних міжнародних організацій та урядів багатьох країн і, загалом, трансформувався в окреме соціальне явище. Передовий світовий досвід свідчить, що ефективним напрямом подолання сучасної демографічної кризи в Україні є формування національної системи спорту для всіх.

Аналіз наукової літератури показав, що поняття „спорт для всіх” неоднозначно трактується вченими, що актуалізує проведення теоретичного дослідження цієї дефініції.

У 1968 р. спеціальною групою Ради Європи вперше були визначені характерні риси спорту для всіх: рухова активність; гендерна та вікова доступність; оздоровча спрямованість [14, с. 123].

Європейська хартія спорту для всіх у 1976 році визнала право кожної людини на заняття спортом – важливим фактором розвитку особистості, що потребує підтримки суспільства [55].

В Міжнародній хартії фізичного виховання і спорту 1978 року зазначено, що фізичне виховання і спорт є важливими аспектами освіти і культури та покликані розвивати у кожної людини її природні здібності, волю і витримку, сприяти її повному інтегруванню до суспільного життя. Безперервність фізичного виховання та спортивних занять має забезпечуватися протягом усього життя в межах всезагальної, безперервної і демократизованої освіти. На рівні окремих осіб фізичне виховання і спорт сприяють збереженню і покращанню здоров'я, розумному проведенню дозвілля і надають людині можливість краще переносити незручності сучасного життя. На рівні суспільства вони збагачують суспільні відносини і розвивають дух чесної гри, який за межами самого спорту необхідні для життя у суспільстві [25].

В Європейській спортивній хартії 1992 року поняття „спорт” означає будь-яку форму рухової активності, яка має організований або спонтанний характер і спрямована на удосконалення фізичного і психічного стану, на розвиток суспільних відносин та на досягнення результатів у змаганнях усіх рівнів [14, с. 139].

У вітчизняних спеціальних виданнях [11, 27, 31], присвячених систематизації основних понять та термінів теорії фізичної культури і теорії спорту, відсутнє визначення спорту для всіх. Окремі фахівці [6, с. 15] вважають, що поняття „масовий спорт” та „спорт для всіх” є синонімами і характеризують окрему складову фізичної культури, що включає змагальну діяльність та підготовку до неї з урахуванням віку, стану здоров'я та рівня фізичного розвитку особи.

Значний внесок у теоретичне осмислення спорту для всіх зробив всесвітньо відомий російський вчений Л.П.Матвеев. Він, зокрема, підкреслював, що диференціація спорту в ході його розвитку збільшує можливість задоволення різних потреб особистості та суспільства, які мають ту чи іншу проєкцію на спорт. Так званий „масовий спорт”, на думку цього вченого, точніше було б визначати як „загальнодоступний” чи „ординарний” спорт. Цільовий результат спортивної діяльності тут не зводиться до „голів, секунд, очок”, а втілюється в тому, що веде до необхідного кожному рівню фізичного і духовного розвитку, загальної дієздатності та здоров'я [21]. Цей напрям спорту розділяється на: базовий (голевним чином „шкільний”) спорт, фізкультурно-кондиційний спорт (часто його стали називати „спорт для всіх”), професійно-прикладний, рекреативний і реабілітаційний спорт [24, 39]. Спорт для всіх, як і інші аналогічні фізкультурно-спортивні течії, є комбінаційними („гібридними”) явищами в сфері фізичної культури і спорту, які виникають під час взаємопроникнення суміжних, але не однотипних форм фізкультурної і спортивної реальності [23].

Р.О.Пилюян, О.Д.Суханов [29] наголошують на тому, що незважаючи на різноманітність назв (масовий, ординарний, прикладний, спорт інвалідів тощо) все зводиться до одного: цей тип спорту має долучати людей незалежно від віку, соціального положення та медичного статусу до занять привабливими видами змагань для збереження і покращання здоров'я, більш повноцінної діяльності та надання розмаїття життю. Треба думати, як пишуть зазначені автори, що найбільш точною для цього типу спорту є назва „спорт для всіх”.

Аналізуючи механізми спортивної політики Росії, А.А. Ісаєв відмічає, що спорт для всіх дедалі більше починає самоідентифікуватися як освітньо-виховний рух, в рамках якого самоцінними виступають рухові здібності та розвиток особистості [14, с. 68-69]. Спорт для всіх можна розглядати як важливу складову олімпійського руху, а його принципи як похідні від філософії олімпізму. Тому олімпійський рух має сприяти розвитку спорту для всіх як нової технології соціального життя [14, с. 474].

Іншу точку зору знаходимо у твердженні М.І.Золотова, Н.О.Платонова, О.І.Вапнярської [15, с. 20], які вважають, що в умовах розвинутої економіки і соціальної сфери „спорт для всіх” і „масовий спорт” тотожні. В Росії термін „спорт для всіх” з декількох причин соціально-економічного характеру, на думку цих авторів, слід розглядати як більш широке поняття, ніж „масовий спорт”.

На тому, що використання поняття „спорт для всіх” замість таких традиційних для російської спортивної науки понять, як „масова фізична культура”, „масовий спорт”, означає не термінологічну „реформу”, а, насамперед, інший методологічний підхід, наголошує С.М.Литвиненко [20].

Польські вчені Н.Јasiak, А.Јotan [51, с. 211] вважають, що спортом для всіх часто називають фізич-

ну рекреацію – різні види рухової активності, які використовуються у вільний час задля відпочинку, відновлення сил, самореалізації, задоволення та розвитку власної особистості, збереження здоров'я.

Donnelly P., Kidd B. [49] зазначають, що в Канаді, наприклад, ідея спорту для всіх відображається в таких поняттях, як „участь”, „захоплення галявиною”, „рекреація” тощо.

Дослідник з Великої Британії J. Parry [54] рекомендує не ототожнювати спорт для всіх з фітнесом для всіх, чи активністю для всіх, чи дозвіллям для всіх, оскільки спорт, як „парасолька”, накриває їх.

На думку австралійського фахівця B. Dixon [48], спорт для всіх видається важливою сферою людської діяльності, що включає доступні види спорту, надбання суспільної культури, освіти та надає рівні можливості для всіх учасників. На взаємозв'язок спорту для всіх та пріоритетної у суспільстві культури вказує в своєму дослідженні A. Viti [58].

В Ізрайльській асоціації спорту для всіх включають до цього поняття всі види фізичних вправ, які виконуються заради здоров'я та покращення якості життя [57].

Представники хорватської наукової школи [41, 46] вважають, що термін „спорт для всіх” вимагає широкого трактування і має включати словосполучення: „призначений та доступний для кожного”, „регулярна рухова активність” та „покращання якості життя людей”.

Відомий німецький вчений J. Palm [53], який тривалий час очолював Міжнародну асоціацію спорту для всіх, звертає увагу на такі характерні особливості спорту для всіх, як зміцнення здоров'я, отримання задоволення, підвищення комунікації та соціальної взаємодії між людьми й сприяння на цій основі зростанню „радості” їх життя.

Дослідник з Південної Африки A. Goslin [50], характеризуючи нові межі спорту для всіх, відмічає, що він має потенційні можливості для покращання взаєморозуміння між людьми, сприяння інтеграційним процесам у суспільстві та стимулювання соціального діалогу.

Таким чином, наведений аналіз різних визначень спорту для всіх вказує, з одного боку, на відсутність єдиної узгодженої характеристики цього явища, а з іншого – на ряд подібних ознак, які називають більшість авторів. Зазначений матеріал дає можливість обґрунтувати сучасну дефініцію „спорт для всіх”.

Встановлення наукових понять вимагає дотримання відповідних закономірностей, з поміж яких провідною вважається використання у визначенні родової ознаки (загальний признак, тобто властивість, яка властива безлічі предметів, уявно об'єднаних в одне ціле) та видової відмінності (ознаки, які вирізняють певний предмет у межах зазначеного цілого). Важливо, щоб такі відмінності взаємно не заперечували одна одну та мале важливе значення для проведення диференціації [26, с. 101].

Здійснюючи обґрунтування змісту дефініцій слід уникати у визначеннях двозначних та маловикористо-

вуваних термінів або слів у переносному значенні. Ймовірно, практичніше за все тут застосовувати так зване „правило доктора Юеля”, яке передбачає, що під час встановлення наукових термінів краще пристосовувати старі імена, ніж вигадувати нові. Необхідно притримуватися загальноприйнятого смислу старого слова і не йти проти укоріненних асоціацій [26, с. 99-100]. Однією з важливих вимог до введення нових визначень є їх простота у пізнавальному відношенні [28, с. 17].

На наш погляд, родовою ознакою спорту для всіх є його належність до категорії соціальних явищ. Наукова методологія аналізу спортивної діяльності як соціального явища передбачає використання трьох взаємозумовлених методологічних принципів: об'єктивізму – суб'єктивізму – феноменологізму [4, с. 64].

Соціальне явище – це елемент соціальної реальності, який володіє всією повнотою соціальних властивостей та ознак, а соціальна реальність в цілому видається як дійсність, створена людиною на основі перетворення природи та виключення її предметів та властивостей в соціально змістовне функціонування [36].

Отже, лише поняття „соціальне явище” можна використовувати як родове з метою визначення спорту для всіх. Використання для цієї мети інших ознак, які традиційно застосовувалися в цьому випадку, зокрема „змагальна діяльність”, „виховна спрямованість”, „рухова активність”, „ігрова діяльність” тощо, призвело б до помилкових висновків. Оскільки відповідно до правил логіки [26, с. 93-94]: „Всякий предмет, який володіє загальною ознакою, має знаходитись в одній із груп, і не один не має знаходитись більше як в одній групі”; „Якщо у визначенні не одна основа, якщо кожен вид утворений не за якимись відмінностями у родових признаках, то визначення буде хибним”.

Спорт для всіх, який зародився як спортивний рух (нестійке соціальне утворення), завдяки важливості та корисності для суспільства, зростаючій популярності, соціальному визнанню та певній типовості в реалізації, оформився як соціальне явище (закономірна тенденція життєдіяльності суспільства) з відповідними властивостями та ознаками. Саме останні як видові характеристики відрізняють спорт для всіх від іншого соціального явища спортивного характеру – спорту вищих досягнень.

Проведений нами теоретичний аналіз дозволяє сформулювати такі видові ознаки спорту для всіх:

- наявність доступної організованої рухової активності, яка є визначальною ознакою цього соціального явища;
- здійснення у вільний час від навчання або трудової діяльності та побутових турбот і транспортних послуг, тобто під час дозвілля;
- заняття у формальних та/або неформальних групах, самостійно;
- спрямованість на відновлення працездатності, збереження здоров'я людини та покращання якості її життя.

Треба особливо підкреслити, що тільки повна наявність цих ознак характеризує таке суспільне явище, як спорт для всіх. Відсутність будь-якої з них, пе-

П.О. Рожков [35] наголошує на тому, що в нинішніх умовах назріла необхідність диференціації спорту як товару на оздоровчий (спорт для всіх) та змагальний, включаючи олімпійський і професійний.

Таким чином, проведений теоретичний аналіз дає нам підстави вважати обґрунтованим таке визначення поняття „спорт для всіх” – це самостійне соціального явище, що полягає у регулярному використанні різними групами населення під час дозвілля доступних видів організованої рухової активності середньої інтенсивності та належного обсягу у формальних та/або неформальних групах, самостійно з метою відновлення працездатності, збереження здоров'я та покращення якості життя людини.

У результаті узагальнення передового світового досвіду та висновків зазначених вище наукових досліджень доцільно, на наш погляд, розрізнити такі форми реалізації спорту для всіх:

- спортивні програми – спеціально організовані загальнодоступні масові спортивні заходи та фестивалі (можуть бути заочними, коли окремі учасники чи команди змагаються між собою на відстані за перепискою, фіксуючи певні показники, або проводиться безпосередньо для всіх учасників у місцях масового відпочинку людей та інших пристосованих місцях);

- фітнес-програми – заняття спортом для всіх з акцентом на підвищення функціональних можливостей організму та профілактику хронічних захворювань людей, що здійснюються самостійно або у формальних групах (фітнес-центри, спортивні клуби, центри „Спорт для всіх” тощо);

- рекреаційні програми – заняття спортом для всіх розважального характеру, що здійснюються самостійно або у неформальних групах за місцем проживання та/або масового відпочинку людей, у спеціальних рекреаційних місцях (бази відпочинку, профілакторії, лісопарки, туристичні бази тощо).

Ми притримуємося думки провідних вчених (Л.П.Матвеев, В.М.Платонов, Р.О.Пилоян, В.І.Столяров, J.Pain та інші) про те, що спорт загалом і спорт для всіх зокрема – це дуже складні та суперечливі явища, а також, що формування теорії спорту ще далеко не закінчено. У зв'язку з цим та на основі виконаного дослідження можна констатувати, що одним із напрямів розвитку сучасної загальної теорії спорту є теорія та технологія спорту для всіх – наукова і навчальна дисципліна, що являє собою систему емпіричних та теоретичних знань про сутність, закономірності функціонування і розвитку спорту для всіх.

Теорія та технологія спорту для всіх як різновид наукового пізнання вклучає в себе ідеї, концепції, висновки та узагальнення щодо характеристики, пояснення та прогнозування об'єктивних закономірностей, окремих особливостей та соціальної реальності функціонування та подальшого розвитку в суспільстві спорту для всіх. Об'єктом її вивчення виступає організована рухова активність різних груп населення під час дозвілля задля відновлення працездатності, збереження здоров'я та покращення якості життя людини. Зазначена наукова дисципліна є інтегральною і

знаходиться в діалектичній взаємодії із загальнонауковими та суміжними дисциплінами: логіка, системний підхід, теорія функціональних систем, теорія діяльності, загальна теорія здоров'я людини, рекреологія, соціологія дозвілля, теорія і методика фізичного виховання, теорія і методика окремих видів спорту, соціологія спорту, менеджмент, маркетинг та економіка спорту, державне управління у сфері фізичної культури і спорту.

Зміст навчальної дисципліни „Теорія та технологія спорту для всіх” має вклучати знання з педагогічних, біологічних, медичних, соціологічних, управлінсько-економічних аспектів спорту для всіх.

Висновки.

1. Ідея спорту для всіх інтенсивно реалізується з другої половини 1960-х років в Європі, а згодом у багатьох провідних країнах світу як реакція суспільства на необхідність пошуку ефективних концепцій зміцнення здоров'я людей та профілактики хронічних захворювань в умовах зростаючої гіподинамії та підвищення рівня життя населення.

2. У колишньому Радянському Союзі через ідеологічні та організаційні причини спорт для всіх практично ігнорувалася. Так звана „оздоровча фізична культура” та „масовий спорт” не забезпечували ефективного використання організованої рухової активності для проведення змістовного дозвілля, формування здорового способу життя, сприяння соціальному, біологічному та психічному благополуччю різних груп населення.

3. Формування системи спорту для всіх в Україні в органічному поєднанні з раціональним харчуванням, боротьбою проти шкідливих звичок та поліпшенням екологічного середовища видається ефективним напрямом подолання демографічної кризи в державі. Важливим фактором успішності процесу формування зазначеної системи є належний рівень наукового забезпечення.

4. Ознаками спорту для всіх як соціального явища є:

- доступна організована рухова активність;
- використання у вільний час;
- групові та/або самостійні заняття;
- оздоровча та рекреаційна спрямованість.

5. Обґрунтовано зміст поняття „спорт для всіх” як самостійного соціального явища, що полягає у регулярному використанні різними групами населення під час дозвілля доступних видів організованої рухової активності середньої інтенсивності та належного обсягу у формальних та/або неформальних групах, самостійно з метою відновлення працездатності, збереження здоров'я та покращення якості життя людини.

6. Запропоновано такі форми реалізації спорту для всіх:

- спортивні програми;
- фітнес-програми;
- рекреаційні програми.

7. Теорія та технологія спорту для всіх – це наукова і навчальна дисципліна, що являє собою систему емпіричних та теоретичних знань про сутність, закономірності функціонування і розвитку спорту для всіх.

Подальші дослідження передбачається провести в напрямку вивчення інших проблем функціонування і розвитку спорту для всіх.

Література

1. Бальсевич В.К. *Онтокинезиология человека*. – М.: Теория и практика физической культуры, 2000. – 275 с.
2. Булатова М.М. *Фитнес и двигательная активность: проблемы и пути решения // Теория и методика физического воспитания и спорта*. – 2007. – № 1. – С. 3-7.
3. Булатова М.М. *Европейский опыт: уроки и ориентиры / Спортивная медицина*. – 2007. – № 1. – С. 3-10.
4. Визитей Н.Н. *Социология спорта: Курс лекций*. – К.: Олимпийская литература, 2005. – 248.
5. Войнар Ю. *Состояние „Спорта для всех“ во Франции, тенденции развития // Олимпийский спорт и спорт для всех: проблемы здоровья, рекреации, спортивной медицины та реабилитации: Тезисы докладов. IV Міжнародний науковий конгрес*. – К.: Олімпійська література, 2000. – С. 468.
6. Геринк М.С., Ващеба О.М. *Вступ до спеціальностей галузі „фізичне виховання і спорт“: Навчальний посібник*. – Вид. 3-тє, випр. і доп. – Харків: „ОВС“, 2004. – 176 с.
7. Гостев Г. *„Спорт для всех“ и спорт высших достижений / Олимпийский спорт и спорт для всех: проблемы здоровья, рекреации, спортивной медицины та реабилитации: Тезисы докладов. IV Міжнародний науковий конгрес*. – К.: Олімпійська література, 2000. – С. 472.
8. Гуськов С. *„Спорт для всех“ и телевидение в России // Олимпийский спорт и спорт для всех: проблемы здоровья, рекреации, спортивной медицины та реабилитации: Тезисы докладов. IV Міжнародний науковий конгрес*. – К.: Олімпійська література, 2000. – С. 474.
9. Джери Д., Джери Д. *Большой толковый социологический словарь: Пер. с англ.* – М.: Вече, АСТ, 2001. – 528 с.
10. Дивина Г.В. *О социальной сущности кампании „Спорт для всех“ в капиталистических странах Западной Европы // Теория и практика физической культуры*. – 1985. – № 9. – С. 58-61.
11. Дубогай О.Д., Тучак А.М., Костікова С.Д., Єфімов А.О. *Основные понятия и термины оздоровчої фізичної культури та реабілітації: Начальний посібник*. – Луцьк: Надстир'я, 1998. – 104 с.
12. Жаров К., Жарова Л. *С ярлыком «Спорт для всех» // Спорт за рубежом*. – 1986. – № 19. – С. 14-15.
13. Жолдак В.И., Квартальнов В.А. *Менеджмент спорта и туризма*. М.: Советский спорт, 2001. – 416 с.
14. Исаев А.А. *Спортивная политика России*. – М.: Советский спорт, 2002. – 512 с.
15. Золотов М.И., Платонов Н.А., Валнярская О.И. *Экономика массового спорта: учебное пособие*. М.: Физическая культура, 2005. – 300 с.
16. Капустин П. *Тенденции в движении спорта для всех // Спорт для всех*. – 1999. – № 3-4. – С. 18-19.
17. Круцевич Т.Ю. *Управление физическим состоянием подростков в системе физического воспитания: Дис. ... д-ра наук по физическому воспитанию и спорту: 24.00.02*. – К., 2000. – 510 с.
18. Круцевич Т.Ю. *Двигательная активность и здоровье детей, подростков // Теория и методика физического воспитания. Том 2: Методика физического воспитания различных групп населения / Под ред. Т.Ю. Круцевич*. – К.: Олимпийская литература, 2003. – С. 8-20.
19. Литвиненко С.Н. *Спорт для всех и элитный спорт – противники или партнеры? // Спорт для всех*. – 2002. – № 4. – С. 38-40.
20. Литвиненко С.Н. *Социально-педагогические основы спорта для всех // Олимпийский спорт и спорт для всех. Тезисы докладов. IX Міжнародний науковий конгрес*. – К.: Олімпійська література, 2005. – С. 589.
21. Матвеев Л.П. *Спорт для всех и спорт не для всех // Спорт для всех*. – 1999. – № 1-2. – С. 15-18.
22. Матвеев Л.П. *Основы общей теории спорта и системы подготовки спортсменов*. – К.: Олимпийская литература, 1999. – 318 с.
23. Матвеев Л.П. *Что же все-таки это такое – „Спорт для всех“? // Спорт для всех*. – 2000. – № 3. – С. 8-12.
24. Матвеев Л.П. *Размышления о спорте // Спортивный менеджмент*. – 2004. – № 1. – С. 16-21.
25. *Международная хартия физического воспитания и спорта / Наука в олимпийском спорте*. – 2001. – № 3. – С. 102-106.
26. Минто В. *Дедуктивная и индуктивная логика*. – Минск: Харвест, 2002. – 352 с.
27. Осінчук В.Г., Попеску І.К. *Визначення основних спортивних термінів фізичної культури і спорту*. – К.: ІСДО, 1995. – 200 с.
28. Петров Ю.А., Захаров А.А. *Практическая методология*. – Озерск: ОГИ МИФИ, 2001. – 107 с.
29. Пилоян Р.А., Суханов А.Д. *Спорт – вечный двигатель, не мешайте ему работать на общество // Теория и практика физической культуры*. – 1999. – № 7. – С. 16-19.
30. Пилоян Р.А., Суханов А.Д. *Модель раздельного управления спортом для всех и спортом высших результатов // Теория и практика физической культуры*. – 1999. – № 12. – С. 26, 39-42.
31. Платонов В.Н., Петровский В.В., Булатова М.М., Матвеев С.Ф. *Основные понятия (категории) теории физической культуры и теории спорта: Метод. рекомендации*. – К.: КГИФК, 1989. – 22 с.
32. Платонов В.Н. *Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения*. – К.: Олимпийская литература, 2004. – 808 с.
33. Платонов В.Н. *Сохранение и укрепление здоровья здоровых людей – приоритетное направление современного здравоохранения // Спортивная медицина*. – 2006. – № 2. – С. 3-14.
34. Ренсон Р. *Спорт для всех. новые и старые формы культуры движения // Спорт для всех*. – 1999. – № 1-2. – С. 19-23.
35. Рожков П. *Концептуальные основы развития физической культуры и спорта в России и „Спорта для всех“ // Олимпийский спорт и спорт для всех: проблемы здоровья, рекреации, спортивной медицины та реабилитации: Тезисы докладов. IV Міжнародний науковий конгрес*. – К.: Олімпійська література, 2000. – С. 507.
36. *Социальное явление // http://www.glossary.nycgi-bin/g1_sch2*.
37. Суник А.Б. *Российский спорт и олимпийское движение на рубеже XIX-XX веков*. – М.: Советский спорт, 2001. – с. 198
38. *Терминология спорта. Толковый словарь спортивных терминов / Сост. Ф.П. Сулов, Д.А. Тышлер*. – М.: Спорт-АкадемПресс, 2001. – 480 с.
39. *Философия и социология спорта в XXI веке “Круглый стол” журнала “Теория и практика физической культуры” совместно с кафедрой философии и социологии РГАФК // Теория и практика физической культуры*. – 2000. – № 6. – С. 46-55.
40. Хоули Э., Френкс Б. *Руководство инструктора оздоровительного фитнеса*. – К.: Олимпийская литература, 2004. – 376 с.
41. Bartoluci M., Omrnen D., Bartoluci S. *Sport for All – its essence and the ways of its promotion // Making sport attractive for all, proceedings book / XVI European Sports Conference, Dubrovnik, September 24-26, 2003*. – Zagreb: Ministry of Education and Sport of the Republic of Croatia, 2003. – P. 26-35.
42. Baumann W. *Letter of the Secretary General // TAFISA Magazine*. – 2007. – N 1. – P. 88-91.
43. Booth F., Lees S., Laye M. *Why humans need to be active to stay healthy // Book of Abstracts of the 11th annual congress of the European College of Sport Science*. – Cologne: Sportverlag Strauss, 2006. – P. 13.
44. Brehm W., Bos K. *“To get Germany moving” – aims, target-groups, programs, evidence of health-Sport // Book of Abstracts of the 11th annual congress of the European College of Sport Science*. – Cologne: Sportverlag Strauss, 2006. – P. 431.
45. Chaker A. *Good governance in sport – A European survey*. – Strasbourg: Council of Europe, 2004. – 101 p.
46. Delibašić Z. *Sport for All and elderly population // Making sport attractive for all, proceedings book / XVI European Sports Conference, Dubrovnik, September 24-26, 2003*. – Zagreb: Ministry of Education and Sport of the Republic of Croatia, 2003. – P. 36-38.

47. Dienstl E. The German route to Sport for all // Making sport attractive for all, proceedings book / XVI European Sports Conference, Dubrovnik, September 24-26, 2003. – Zagreb: Ministry of Education and Sport of the Republic of Croatia, 2003. – P. 39–43.
48. Dixon B. Australia – Preparing the Nation for Sport for All / Journal of Asia Sport for All. – 2005. – #1. – P. 105–114.
49. Donnelly P., Kidd B. Sport for All in Educational Institutions: the Canadian Case // 10th World Sport for All Congress 2004: Book of Abstracts. – Rome, 2004. – P. 244.
50. Goslin A. Sport for All and Social Integration: the Case of South African Rainbow Nation // TAFISA Magazine. – 2007. – N 1. – P. 66–70.
51. Jasiak H., Jotan A. Leksykon sportu dla wszystkich. – Warszawa: Centrum Artystyczno-Reklamowe, 2005. – 336 s.
52. Palm J. Political impact, low budget – searching solutions for Sport for All in developing countries // 10th World Sport for All Congress 2004: Book of Abstracts. – Rome, 2004. – P. 199.
53. Palm J. TAFISA and the WHO Global Strategy on Diet, Physical Activity and Health // TAFISA Magazine. – 2006. – N 1. – P. 14–19.
54. Parry J. Sport for All and Public Health // Journal of Asia Sport for All. – 2005. – N 1. – P. 1–15.
55. Resolution (76) 41 on Principles for a Policy of Sport For All // The Council of Europe and Sport 1966-1998: Legal and Political texts. – Strasbourg: Council of Europe, 1999. – P. 51–53.
56. Sport and Physical Education in Finland / edited by M. Palkama, L. Nieminen. – Helsinki: The Finnish Society for Research in Sport and Physical Education, 1997. – 40 p.
57. Survey from Israel Sport for All Association // ASFAA Newsletter. – Busan: ASSFAA Secretariat, 2005. – P. 9.
58. Viti A. A new course: morality, rediscovery of human values and pluralism // 10th World Sport for All Congress 2004: Book of Abstracts. – Rome, 2004. – P. 83.
59. Walker G. How to include as many people as possible? // Making sport attractive for all, proceedings book / XVI European Sports Conference, Dubrovnik, September 24-26, 2003. – Zagreb: Ministry of Education and Sport of the Republic of Croatia, 2003. – P. 21–25.
60. Yamaguchi Y. Sport for All and National Policy in Japan // The 8th Asia Sport for All Association Congress: Extract Report. – Taipei: Chinese Taipei Olympic Committee, 2004. – P. 61–66.

Надійшла до редакції 14.10.2007р.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПОЛОЖЕНЬ ТЕОРІЙ УПРАВЛІННЯ І ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ У РЕГІОНАЛЬНІ РІШЕННЯ З РОЗВИТКУ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕРИТОРІЙ

Каледін М.В., Крапівина Г.О.
ВНИИГД, ДонГУУ

Анотація. Поширено основні положення теорій управління і прийняття рішень на регіональні рішення з розвитку туристсько-рекреаційних територій та показано практичні можливості їхнього використання у діяльності державних органів на прикладі м. Донецька. Показано запровадження основних положень теорій управління та прийняття рішень державними органами з розвитку туристсько-рекреаційних територій. Визначено необхідність оптимальної стратегії системи потенційного надання територією туристсько-рекреаційних послуг.
Ключові слова: управління, рішення, туризм, рекреація, територія.

Аннотация. Каледін М.В., Крапівина Г.А. Внедрение положений теорий управления и принятия решений в региональные решения развития туристско-рекреационных территорий. Основные положения теории управления и принятия решений расширено на региональные решения по развитию туристско-рекреационных территорий и показаны практические возможности их использования в деятельности государственных органов на примере г.Донецка. Показано вне-

дрение основных положений теории управления и принятия решений государственными органами по развитию туристско-рекреационных территорий. Определена необходимость оптимальной стратегии системы потенциального предоставления территорией туристско-рекреационных услуг.
Ключевые слова: управление, решение, туризм, рекреация, территория.

Annotation. Caledin M., Crapivina G. implementing provisions of theories of management and decision-making in the regional decisions of development of tourist-recreations territories. The basic concepts of theory of management and decision-making are extended on regional decisions on development of tourist-recreations territories and practical possibilities of their use are shown in activity of public organs on an example Donetsk. Introduction of substantive provisions of the theory of management and decision-making by the state bodies on development of tourist recreational territories is shown. Necessity of optimum strategy of system of potential granting is determined by territory of tourist recreational services.
Keywords: management, decision, tourism, recreation, territory.

Вступ.

Побудова системи державного управління туристсько-рекреаційними територіями шляхом впровадження основних понять теорій управління та прийняття рішень є важливою умовою удосконалення механізмів прийняття державно-управлінських рішень з подолання кризових явищ та стабілізації стану туристсько-рекреаційної сфери в країні. Підвищення ефективності і результативності державного управління неможливо здійснити без наукового забезпечення прийняття державних управлінських рішень, зокрема рішень регіонального рівня. Відповідно, це означає перехід до принципово нових механізмів державного управління розвитком туристсько-рекреаційних територій.

Робота виконана у відповідності до регіональних програм розвитку туристсько-рекреаційних територій.

Формулювання цілей роботи.

Метою роботи є поширення основних понять теорій управління і прийняття рішень на регіональні рішення з розвитку туристсько-рекреаційних територій та демонстрація практичних можливостей їхнього використання у діяльності державних органів на прикладі м. Донецька.

Результати дослідження.

Теорія прийняття рішень розробляє науково обґрунтовані практичні рекомендації, що базуються на об'єктивних законах і досягненнях суміжних наук і теорій, перш за все соціальних, психологічних і правових. Головним є не тільки знання законів, а ефективне використання механізму їхньої прояви.

Тобто, предмет дослідження теорії прийняття рішень – закономірності діяльності особи, що приймає рішення, організаційні форми, технології і заходи, принципи управління та організації праці, суть і зміст рішень. Об'єктом теорії прийняття рішень є системна діяльність керівника і персоналу управління у процесі підготовки прийняття і реалізації рішень.

На теорію прийняття рішень суттєво впливають: методологія мислення, теорія управління, кібернетика, психологія, та суттєве значення мають: біологія, психофізіологія, математика, зокрема її методи чисельних